

УДК 316.6: 930.2

**ORAL HISTORICAL RESEARCH AS AN EFFECTIVE FACTOR
OF THE LOCAL IDENTITY OF STUDENT YOUTH**

Nataliia Goncharova¹

**УСНОІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ДІЄВИЙ ЧИННИК
ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Наталія Гончарова¹

***Abstract.** The importance of oral history research in the process of promoting the activation of local identity is presented on the example of the involvement of students in the implementation of oral history projects. The essence of the concept of local identity, factors of its formation, species specificity are analyzed.*

***Key words:** local identity, regional identity, oral history, oral history research, local community.*

***Анотація.** Висвітлюється значення усноісторичних розвідок у сприянні активізації локальної ідентичності на прикладі задіяності студентів у реалізації усноісторичних проектів. Аналізується сутність поняття локальна ідентичність, чинники її формування, видова специфіка.*

***Ключові слова:** локальна ідентичність, регіональна ідентичність, усна історія, усноісторичні дослідження, локальна спільнота.*

Глобалізаційні процеси, перманентні соціальні трансформації у сучасній реальності спричиняють розмиття ідентичностей, якщо останні не мають безпосереднього підтвердження. В таких непростих умовах саме локальна ідентичність набуває чималої актуальності, адже спроможна виступати центром стабільних цінностей.

Сучасні науковці досліджують різні аспекти ідентичності, зокрема локальної. Так, Р. Євстифєєв презентує досвід дослідження локальних ідентичностей. Дослідник зауважує, що локальна ідентичність багатовимірна за своїм характером та роздроблена між різними науковими напрямками. Р. Євстифєєв переконаний, що

---

¹ Associate Professor, PhD, Izmail State University of Humanities, Ukraine, Address: Repina St, 12, Izmail, Odessa Region, 68600, E-mail: natali.saga.777@ukr.net; ORCID 0000-0002-0190-4015

¹ Кандидат історичних наук, доцент, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна, адреса: вул. Репіна, 12, м. Ізмаїл, Одеська область, 68600, E-mail: natali.saga.777@ukr.net; ORCID 0000-0002-0190-4015.

локальна ідентичність як науковий концепт створює для дослідника складнощі у вигляді дихотомії між «природним» походженням і соціальним конструюванням [1].

П. Крупкін, С. Лебедев наводять теоретичне обґрунтування структурно-функціональної моделі колективної ідентичності. Автори акцентують увагу на первинній емпіричній апробації даної моделі на матеріалах визначених локальних спільнот. Ними вводиться поняття сакральної сфери, виявляється її роль у формуванні і підтримці локальних колективних ідентичностей [2].

Стаття В. Лоли присвячена аналізу проблем формування локальної ідентичності та «соціального включення» в контексті об'єднаних територіальних громад. Доводиться, що соціальне включення слід розглядати як фундаментальну форму соціальної взаємодії та своєрідний механізм відтворення суспільного порядку в громаді, зокрема, шляхом формування локальної ідентичності [3].

Л. Овчиннікова визначає роль локальної спільноти як важливого фактору формування локальної ідентичності індивіда. Авторка наголошує на значущості локального близького оточення для формування сприйняття індивідом себе як жителя певного міста, його локальної ідентичності та образу населеного пункту [4]. В. Баласанян характеризує значення локальної ідентичності в процесах солідаризації суспільства. У висновку науковець стверджує, що високий рівень локальної ідентичності притаманний насамперед тим, хто народився в місті. Але згаданий високий рівень локальної ідентичності не є єдиною умовою для готовності громадян до участі у розв'язанні проблем громади та їхньої самоорганізації [5].

О. Морозовою та О. Улько досліджується категорія «ідентичність», з акцентуванням на таких різновидах даного феномена, як регіональна і локальна ідентичність. Цінності статті додає типологізація моделей локальної ідентичності населення, створена на основі даних фокус-груп [6]. О. Семенова на основі польових матеріалів та власних спостережень розкриває проблему формування локальної ідентичності мешканців невеликого селища [7]. Праця О. Істоміна, С. Лебедева присвячена характеристиці локальної ідентичності міської спільноти міста, отриманій в результаті соціологічного дослідження за допомогою методу фокус-груп [8]. Попри наявну наукову літературу недостатньо вивченими залишається формування локальної ідентичності в площині історичної науки. Метою статті є аналіз локальної ідентичності у контексті здійснення усноісторичних проектів із залученням студентства.

У реалізації усноісторичних проектів доцільним є врахування потенційних можливостей локальної ідентичності. З-поміж усіх зв'язків, котрі поєднують людей між собою, одним із найстійкіших є зв'язок через місцевість. Дійсно, локальна ідентичність (контакт із конкретною місцевістю, містом, селом тощо) займає особливе місце в системі ідентифікаційних практик людини. Незважаючи на

VII Дунайські наукові читання

значущість зв'язку між індивідом та безпосереднім місцем його локалізації (як-от: проживання, праці, спілкування, відпочинку і т.і.), він залишається мало дослідженим.

На підготовчому етапі виконання усноісторичних проектів варто врахувати, що студенти розпочинають пошук потенційних респондентів із власних родичів, близьких, знайомих, поступово розширюючи ареал. Крім того, основні напрями усноісторичних пошуків мають суто регіональну спрямованість. Саме в такому контексті особливої ваги набуває локальна ідентичність.

Локальна ідентичність реалізується через такі елементи ідентифікації: 1) місце народження/мала батьківщина; 2) особливості місцевого ландшафту і клімату; 3) відомі місцеві історико-культурні події; 4) значимі люди: близькі та рідні, друзі (так звані безпосередні контакти); колеги; відомі особи; 5) економічна спеціалізація місця і рівень його соціально-економічного розвитку; 6) особливі реальні або приписувані межами колективної поведінки тощо [6, с. 141-142]. Іншими словами, локальна ідентичність є результатом ототожнення людиною себе з певним місцем, що має символічну і ціннісну значущість, специфічну культуру. Вона формується під впливом колективного та індивідуального досвіду і взаємодії в межах локальної спільноти [7, с. 144].

Локальна ідентичність може здійснюватися також через наступні ідентифікаційні компоненти: 1) емоційну прив'язаність до місця, котра включає гордість за місцевість і локальний патріотизм; 2) менталітет (як правило, означає певний спосіб або особливості мислення, ставлення до чогось, розуміння культурних кодів тощо); 3) знання про місцевість, її історію, культурні особливості; 4) локальну культуру як сукупність усталених традицій, особливостей поведінки; 5) відчуття відповідальності за територіальну громаду, яке може проявлятися як наслідок відчуття себе цієї спільноти як такої та спричиняє громадську активність [9, с. 74-75].

Основними чинниками формування локальної ідентичності науковці визначають: а) місце як специфічний простір значимих смислів, цінностей і норм; б) первинну соціалізацію, агентами якої виступає близьке локальне оточення; в) взаємодію в межах локальної спільноти; г) колективну пам'ять спільноти щодо значущих подій та персоналій в історичному розвитку місця [10, с. 14].

Кількарічні дослідження та реалізація поточних усноісторичних проектів дозволяють констатувати, що в студентів, залучених до пошукової діяльності, формується або активізується локальна ідентичність. Доречно зазначити, що традиційно локальну ідентичність відносять до одного з рівнів територіальної ідентичності. Також зауважимо, що за характером локальну ідентичність розподіляють на номінальну, реальну і латентну. У першому випадку особа або група виділяє себе із соціуму та відносить до певної спільноти. В другому – на основі усвідомлених та прийнятих цінностей локальної спільноти особа

Збірник наукових праць

добровільно включається до здійснення діяльності на благо своєї спільноти. В основі латентної локальної ідентичності самосприйняття особи на рівні віднесення до кола «місцевих», «наших», «своїх», без самоідентифікації [10, с. 14].

Презентуючи результати власних пошуків на заключному етапі, студенти відзначають позитивні зрушення. Зокрема, задоволення від безпосереднього спілкування з респондентами. До речі, йдеться насамперед про найближче оточення, з яким молода людина, спілкуючись у побуті, не мала до того тривалих розмов на серйозні теми. Нерідко студенти наголошують, що не знали, наприклад про такі факти з життя бабусі/дідуся; що тепер пишаються тощо. Бувають випадки, що лише під час інтерв'ю до їхніх рук потрапляють рідкісні документи, сімейні світлини, нагороди.

Досліджуючи пам'ятні події з історії нашого краю, студенти пересвідчуються, в якому цікавому регіоні вони мешкають; які дивовижні факти можна віднайти в ході усноісторичних проєктів щодо різних населених пунктів, зокрема рідного міста/села.

Для прикладу. Один із класичних прийомів проведення звітування студентів у вигляді презентації родоводу підтверджує вищезазначене. Відзначаючи факти з історії власної родини, своїх родичів, виготовляючи родинне дерево, студенти поєднують себе зі своїм родом, малою батьківщиною, регіоном.

Не забуваймо також про те, що соціологічні дослідження різних аспектів локальної ідентичності проводяться з використанням тотожних підходів. Адже соціологічні опитування здійснюються так само, як і усноісторичні, за допомогою інтерв'ювання на основі заздалегідь складених питальників.

Отже, проведення наукових досліджень за допомогою усноісторичного методу дозволяє активізувати формування локальної ідентичності студентської молоді. Крім того, чим більшою мірою проявляється локальна ідентифікація молодих людей, тим більш вираженою стає їхня громадянська ідентичність. Тому в свою чергу можна розглядати локальну ідентичність як фактор консолідації українського суспільства. В умовах суспільної нестабільності локальна ідентичність може слугувати молодій людині підставою для діяльній активності і навіть компенсувати втрату інших важливих соціальних ідентичностей.

Джерела та література

1. Евстифеев Р. В. Исследования локальных идентичностей: теоретические подходы и перспективные направления. *Научный результат. Серия: Социология и управление*. 2017. Т. 3. № 2. С. 3-9.

2. Крупкин П. Л., Лебедев С. Д. К сакральным основаниям локальных идентичностей в современной России: опыт структурного анализа.

VII Дунайські наукові читання

Социологический журнал. 2013. № 4. С. 35-48.

3. Лола В. Локальна ідентичність та «соціальне включення» в умовах децентралізації влади в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 1. С. 129-137.

4. Овчиннікова Л. В. Місце та локальна спільнота як чинники формування локальної ідентичності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2012. № 999. С. 137-142.

5. Баласанян В. Г. Локальна ідентичність як механізм солідаризації громадян в умовах великого міста (на прикладі м. Одеса). *Вісник Львівського університету. Серія соціологічна*. 2017. Вип. 11. С. 45-53.

6. Морозова Е. В., Улько Е. В. Локальная идентичность: формы актуализации и типы. *ПОЛИТЭКС*. 2008. Т. 4. № 4. С. 139-151.

7. Семенова О. С. Локальна ідентичність та повсякденні практики мешканців київського передмістя (на прикладі смт Глевахи). *Українознавство*. 2019. № 4. С. 143-155.

8. Истомин А. Г., Лебедев С. Д. Локальная идентичность жителей города Белгорода (по материалам качественного исследования). *Научный результат. Серия: Социология и управление*. 2015. № 2. С. 13-21.

9. Панченко Т. В. Регіональна і локальна ідентичності як складові культури субсидіарної демократії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2010. Вип. 4. С. 72-77.

10. Котенко Я. Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навчальний модуль). Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2016. 44 с.